Hukuk Bölümü 2011/225 E. , 2012/15 K.

- **YETIM AYLIĞI BAĞLANMASI HK.**
  - SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNU (5510) Madde 106

"İçtihat Metni"

Davacı : H.K.

Vekili : Av. U.Ç.

Davalı : Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı

Vekilleri : Av. G.Z., Av. N.K.

O L A Y : Eşinin 02.11.1992 tarihinde ölümü nedeniyle 11.07.1994 tarihli dilekçesi ile 28.3.1963 tarihinde ölen babası Mustafa Acar'dan dolayı yetim aylığı bağlanması talebinde bulunan davacının; babası ile kendisini birlikte gösteren vukuatlı nüfus kayıt örneği olmadığından, aylık talebi 31.08.1994 tarihli yazı ile reddedilmiş; bilahare davacının aynı talepli, 06.02.1995, 04.04.2006, 25.05.2006, 24.12.2008 tarihli dilekçeleri ile Kurum kayıtlarına 02.04.2009 tarihinde geçen bila tarihli dilekçesine; 06.03.1995, 28.04.2006, 07.06.2006, 14.01.2009, 06.04.2009 tarihli yazılar ile, babasını ve kendisini bir arada gösterir vukuatlı nüfus kayıt örneği kaydı olmadığından hakkında yapılacak bir işlem bulunmadığı şeklinde cevap verilmiş;16.04.2009 tarihli dilekçesi ekinde, kendisini ve babasını bir arada gösteren vukuatlı nüfus kayıt örneğini göndermesi üzerine, davacıya 01.05.2006 tarihinden itibaren yetim aylığı bağlanmış; davacının 29.06.2009 ve 22.04.2010 tarihli dilekçeleriyle, yetim aylığının 1992 yılından itibaren bağlanarak geriye dönük birikmiş aylık ödenmesi talebi ise, 03.08.2009 ve 01.06.2010 tarihli yazılar ile reddedilmiştir.

Davacı vekili; müvekkilinin yetim aylığının, eşinin ölüm tarihinden itibaren bağlanarak, geriye yönelik birikmiş aylık ödenmesi isteminin reddine ilişkin 01.06.2010 tarih ve .../A0058.951 sayılı davalı idare işleminin iptaline, müvekkilinin 1.5.2006 tarihine kadar birikmiş olan yetim aylıklarının, eşinin ölüm tarihini takip eden aybaşından itibaren işleyecek yasal faizi ele birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle 1.7.2010 tarihinde idari yargı yerinde dava açmıştır.

ANKARA 13.İDARE MAHKEMESİ; 02.11.2010 gün ve E:2010/977, K:2010/1209 sayı ile, davanın; Sosyal Sigortalar Kurumu emeklisi olup vefat eden babasından dolayı yetim aylığı almaya hak kazanan ve 01.05.2006 tarihinden itibaren aylık bağlanan davacının, eşinin vefat ettiği 02.11.1992 tarihinden itibaren yetim aylığın bağlanması ve geriye yönelik birikmiş aylık ödenmesi talepli başvurusunun reddine ilişkin 01.06.2006 günlü, A0058.951 sayılı davalı idare işleminin iptali istemiyle açılmış olduğu; 5510 Sayılı Kanun'un değişik 106. maddesi ile 142, 143, Ek 36, Geçici 20, 81, 87. maddeleri hariç yürürlükten kaldırılan 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 1. maddesinde, bu Kanun'un amacının, iş kazalarıyla meslek hastalıkları, hastalık, analık, malullük, yaşlılık ve ölüm hallerinde bu Kanunda yazılı şartlarla sosyal sigorta yardımları sağlanması olduğu belirtilmiş; 2. maddesinin son fıkrasında; bu kanunda belirtilen Sosyal Sigorta yardımlarından sigortalılar ile bunların eş ve çocukları ve sigortalıların ölümlerinde bu kanuna göre hak sahibi olan kimselerinin yararlanacakları hususu düzenlenmiş; 134. maddesinde de, bu Kanun'un uygulanmasından doğan uzlaşmazlıkların yetkili iş mahkemelerinde veya bu davalara bakmakla görevli mahkemelerde görüleceği kuralına yer verilmiş olduğu; 01.10.2008 tarihinden itibaren yürürlüğe giren 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 1. maddesinde, bu Kanun'un amacının, sosyal sigortalar ile genel sağlık sigortası bakımından kişileri güvence altına almak, bu sigortalardan yararlanacak kişileri ve sağlanacak hakları, bu haklardan yararlanma şartları ile finansman ve karşılanma yöntemlerini belirlemek, sosyal sigortaların ve genel sağlık sigortasının işleyişi ile ilgili usul ve esasları düzenlemek olduğu belirtilmiş; 32. maddesinde; ölüm sigortasından sağlanan haklara ve yararlanma şartlarına yer verilmiş, Kanunun "Uyuşmazlıkların Çözüm Yeri" başlıklı 101. maddesinde ise, bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıkların iş mahkemelerinde görüleceği kurala bağlanmış bulunduğu; dosyanın incelenmesinden; davacının eşinden boşanması nedeniyle, Sosyal Sigortalar Kurumu emeklisi olup vefat eden anne ve babasından dolayı yetim aylığı almaya başladığı, söz konusu aylığın boşandığı eşi ile birlikte yaşadığının tespit edildiğinden bahisle 5510 sayılı Kanun'un 56. maddesi uyarınca kesilmesi üzerine bakılan davanın açıldığının anlaşıldığı; uyuşmazlığın, Sosyal Sigortalar Kurumu emeklisi olup vefat eden babasından dolayı yetim aylığı almaya hak kazanan ve 01.05.2006 tarihinden itibaren aylık bağlanan davacının, eşinin vefat ettiği 02.11.1992 tarihinden itibaren yetim aylığın bağlanması ve geriye yönelik birikmiş aylık ödenmesi talepli başvurusunun reddedilmesinden kaynaklandığı anlaşıldığından, 5510 sayılı Kanun'un yukarıda belirtilen 101. maddesi hükmü karşısında, davanın görüm ve çözümünde idari yargı yerinin değil, adli yargı yerinin (iş mahkemelerinin) görevli bulunduğu sonucuna varıldığı gerekçesiyle; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 15/1-a maddesi uyarınca davanın görev yönünden reddine karar vermiş, bu karar temyiz edilmeksizin kesinleşmiştir.

Davacı vekili bu kez; babasının ve eşinin ölümüyle birlikte dul ve yetim kalan müvekkilinin, fazlaya ilişkin talep ve dava hakları saklı kalmak kaydıyla; eşinin ölüm tarihini (02.11.1992) takip eden aybaşından itibaren hak etmiş olduğu ve 01.5.2006 tarihine kadar ödenmemiş olan yetim aylıklarının(bu aylıklara mahsuben şimdilik 3.000 TL'nin) eşinin vefat ettiği 02.11.1992 tarihini takip eden aybaşından itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle 10.3.2011 tarihinde adli yargı yerinde dava açmıştır.

ANKARA 19.İŞ MAHKEMESİ; 17.05.2011 gün ve E: 2011/234, K: 2011/374 sayı ile, dava konusu uyuşmazlığın, askerlik görevi esnasında yaralanan ve harp malulü olan Mustafa Acar'ın vefatı sonucu, Mustafa Acar'ın kızı olan davacıya 01.11.1992 ile 01.05.2006 tarihleri arasında yetim aylığı bağlanıp bağlanamayacağı noktasında toplandığı; davacı adına, babasından dolayı 01.05.2006 tarihi itibariyle Emekli Sandığınca yetim aylığı bağlanmış olduğu, davacının iş bu dava ile bağlanan yetim aylığının başlangıç tarihinin eşinin öldüğü tarih olan 02.11.1992 olması gerektiğini iddia ettiği; yukarıda belirtildiği üzere, dava konusu döneme ilişkin uyuşmazlığın 5434 Sayılı Kanun'dan kaynaklandığı, 5434 Sayılı Kanun'undan kaynaklanan uyuşmazlıkların çözüm yerinin ise, idare mahkemeleri olduğunda kuşku bulunmadığı gerekçesiyle; görevsizlik kararı vermiş, bu karar temyiz edilmeksizin kesinleşmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE:

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ahmet AKYALÇIN'ın Başkanlığında, Üyeler: Mustafa AYSAL, Eyüp Sabri BAYDAR, Sıddık YILDIZ, Nurdane TOPUZ, Sedat ÇELENLİOĞLU ve Ayhan AKARSU'nun katılımlarıyla yapılan 06.02.2012 günlü toplantısında:

I-İLK İNCELEME: Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi gereğince yapılan incelemeye göre, Adli ve idari yargı yerleri arasında 2247 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde öngörülen biçimde; "davacının eşinin ölüm tarihini takip eden aybaşından itibaren

hak etmiş olduğu ve 01.5.2006 tarihine kadar ödenmemiş olan yetim aylıklarının eşinin vefat ettiği 02.11.1992 tarihini takip eden aybaşından itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte ödenmesine karar verilmesi istemi" yönünden olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu, adli yargı dosyasının; davacı vekilinin istemi üzerine son görevsizlik kararını veren Mahkemece 15.maddede belirtilen hükmün aksine, önceki görevsizlik kararına ilişkin dava dosyası temin edilmeden gönderildiği görülmekte ise de; Başkanlık yazısıyla, idari yargı dava dosyasının Mahkemesinden istenildiği ve sonuçta usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oybirliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ: Raportör-Hakim Taşkın ÇELİK'in, davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Mehmet BAYHAN ile Danıştay Savcısı Mehmet AKKAYA'nın davada idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, askerlik görevi esnasında yaralanması nedeniyle harp malulü er olup 28.3.1963 tarihinde vefat eden Mustafa Acar'ın kızı olan; 02.11.1992 tarihinde eşi vefat eden ve Emekli Sandığı tarafından 01.05.2006 tarihinde kendisine yetim aylığı bağlanan davacının; eşinin ölüm tarihini takip eden aybaşından 01.5.2006 tarihine kadar ödenmemiş olan yetim aylıklarının eşinin vefat ettiği 02.11.1992 tarihini takip eden aybaşından itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte ödenmesine karar verilmesi isteminden ibarettir.

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun "Dul ve Yetim Aylığı Bağlanacak Haller" başlıklı bölümünde yer alan 66.maddesinde; dul ve yetim aylıklarının, maddede sayılanların ölüm tarihinde bu kanuna göre aylığa müstahak dul ve yetimlerine bağlanacağı belirtilmiş; 67.maddesinde; 66 ncı maddede sözü geçen dul ve yetimlerin karı, koca, çocuklar, ana, baba oldukları sayılmış; Yasa'nın 75. maddesinde, "Kendisinden aylık bağlanacak olanların ölümü tarihinde evli bulunmıyan kız çocuklarına aylık bağlanır.

Evlenme dolayısıyla aylığı kesilmiş olanlardan sonradan boşanan veya dul kalanların da eski aylıkları bağlanarak ödenir.

Ölüm tarihinde evli olmaları sebebiyle aylık bağlanmamış kız çocuklarından bilahare boşanan veya dul kalanlara da bu tarihleri takibeden aybaşından itibaren aylık bağlanır. Bu takdirde evvelce 68 inci madde gereğince ölüm tarihinde müstahak dul ve yetimlere bağlanmış olan aylıklarda; bu kere aylık bağlanan çocuk da nazara alınmak suretiyle gerekirse düzeltme yapılır.";

116.maddesinde, "Emekli, adi malüllük, vazife malüllüğü, dul ve yetim aylıklarını almak üzere, bu aylıkların tahakkuk ettirildiği tarihlerden itibaren aralıksız bir yılsonuna kadar Sandığa müracaat etmeyenlerin aylıkları kesilir. Bunlardan kesilme tarihinden itibaren 5 yıl içinde yazı ile Sandığa müracaat edenlere kesilen aylıkları tekrar bağlanır ve geçmiş müddete ait aylıkları da toptan ödenir. Bu müddetten sonra müracaat edenlerin aylıkları, müracaat tarihlerini takibeden aybaşından itibaren yeniden bağlanarak ödenir ve geçmiş müddet için bir şey verilmez.

Bu kanunda ayrıca belirtilen haller dışında aylık bağlanmasına istihkak kesbedildiği tarihten itibaren beş yıl sonuna kadar yazı ile müracaat edilmezse bu aylıklar, müracaat tarihini takibeden ay başından itibaren bağlanır.";

117. maddesinde, " Bu kanun gereğince çeşitli adlarla ödenecek paralardan; istihkak kesbedildiği tarihlerden itibaren beş yıl sonuna kadar alınmayan veya yazı ile müracaat edilerek aranmayanlar Sandık lehine zamanaşımına uğrar.";

118.maddesinde,"116 ve 117 nci maddeler, ilgililerin her birinin istihkakları hakkında ayrı ayrı uygulanır.

Sandığa müracaat etmemenin makbul veya mücbir bir sebebe dayandığını genel hükümlere göre ispat edenler hakkında yukarki maddeler hükümleri uygulanmaz. Ölümü duymamış olmak, ispat edilmek şartıyla, mücbir sebep sayılır." Hükümlerine yer verilmiştir.

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun yukarıda belirtilen maddeleri, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 106. maddesinin 8. fıkrası ile yürürlükten kaldırılmış, madde hükmü, 2008 yılının Ekim ayı başında yürürlüğe girmiştir.

5510 sayılı Yasanın 101. maddesinde, "Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar iş mahkemelerinde görülür"; 104. maddesinde "Bu Kanunla yürürlükten kaldırılmayan hükümleri saklı kalmak kaydıyla, 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı, 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı, 17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı, 17/10/1983 tarihli ve 2926 sayılı ve 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı kanunlara yapılan atıflar ile ilgili mevzuatında emeklilik, malûllük, vazife malûllüğü ve sosyal sigorta haklarına, yardımlarına ve yükümlülüklerine, iştirakçiliğe ve sigortalılığa, dul, yetim ve hak sahipliği şartlarına, emekli ikramiyesine, ek ödemelere, sağlık hizmetleri veya tedavi bedellerinin ödenmesine ilişkin yapılan atıflar bu Kanunun ilgili maddelerine yapılmış sayılır… " denilmiştir.

Aynı Yasanın Geçici 1. maddesinde, "Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ile 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanununa tabi olanlar, bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında, 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu ve bu Kanunla mülga 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanununa tabi olanlar, bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa tabi olanlar, bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında kabul edilir… " denilmiştir.

Anılan maddenin atıfta bulunduğu Yasanın 4. maddesinin 1. fıkrasının "c" bendinde,

Bu Kanunun kısa ve uzun vadeli sigorta kolları uygulaması bakımından;

(…)

"Kamu idarelerinde;

1) Bu maddenin birinci fıkrasının (a) bendine tabi olmayanlardan, kadro ve pozisyonlarda sürekli olarak çalışıp ilgili kanunlarında (a) bendi kapsamına girenler gibi sigortalı olması öngörülmemiş olanlar,

2) Bu maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine tabi olmayanlardan, sözleşmeli olarak çalışıp ilgili Kanunlarında (a) bendi kapsamına girenler gibi sigortalı olması öngörülmemiş olanlar ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 86 ncı maddesi uyarınca açıktan vekil atananlar, sigortalı sayılırlar" hükmü getirilmiş; maddede "Birinci fıkranın (c) bendi gereği sigortalı sayılanlara ilişkin hükümler;

a) Kuruluş ve personel kanunları veya diğer kanunlar gereğince seçimle veya atama yoluyla kamu idarelerinde göreve gelenlerden; bu görevleri sebebiyle kendilerine ilgili kanunlarında Devlet memurları gibi emeklilik hakkı tanınmış olanlardan hizmet

akdi ile çalışmayanlar,

b) Başbakan, bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, belediye başkanları, il encümeninin seçimle gelen üyeleri,

c) Birinci fıkranın (c) bendi kapsamında iken, bu kapsamdaki kişilerin kurduğu sendikalar ve konfederasyonları ile sendika şubelerinin başkanlıkları ve yönetim kurullarına seçilenlerden aylıksız izne ayrılanlar,

d) Harp okulları ile fakülte ve yüksek okullarda, Türk Silahlı Kuvvetleri hesabına okuyan veya kendi hesabına okumakta iken askeri öğrenci olanlar ile astsubay meslek yüksek okulları ve astsubay naspedilmek üzere temel askerlik eğitimine tabi tutulan adaylar,

e) Polis Akademisi ile fakülte ve yüksek okullarda, Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okuyan veya kendi hesabına okumakta iken Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okumaya devam eden öğrenciler,

hakkında uygulanır" denilmiştir.

Öte yandan Geçici 4. maddesinin 1. fıkrasında "Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanuna göre; aylık, tazminat, harp malûllüğü zammı, diğer ödemeler ve yardımlar ile 8/2/2006 tarihli ve 5454 sayılı Kanunun 1 inci maddesine göre ek ödeme verilmekte olanlara, bu Kanunla yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil 5434 sayılı Kanunda kendileri için belirtilmiş olan şartları haiz oldukları müddetçe bunların ödenmesine devam olunur. Ancak, 5 ilâ 10 yıl arasında fiili hizmet süresi olan iştirakçilerden dolayı dul ve yetim aylığı almakta olanların, aylık ve diğer ödemeleri, bu Kanunun 32 nci, 34 üncü ve 37 nci maddelerindeki şartları haiz oldukları müddetçe devam edilir"; dördüncü fıkrasında "Bu Kanunda aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde; iştirakçi iken, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına alınanlar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce 5434 sayılı Kanun hükümlerine tabi olarak çalışmış olup bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine tabi olarak yeniden çalışmaya başlayanlar ile bunların dul ve yetimleri hakkında bu Kanunla yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre işlem yapılır"; beşinci fıkrasında "Bu madde kapsamına girenlerin aylıklarının bağlanması, artırılması, azaltılması, kesilmesi, yeniden bağlanması, toptan ödemeleri, ilgi devamı, ihya ve borçlanmaları, diğer ödemeler ve yardımlar ile emeklilik ikramiyeleri hakkında bu Kanunla yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre işlem yapılır ve bu maddenin uygulanmasında mülga 2829 sayılı Kanun hükümleri ayrıca dikkate alınır. (Ek cümle: 16/6/2010-5997/10 md.) Ancak, Polis Akademisinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin yetim aylıkları bu öğrenimleri süresince kesilmeksizin ödenmeye devam edilir." denilmiştir.

Olayda, davacının 01.05.2006 tarihinde yetim aylığı almaya başladığı ve bu aylığı almaya devam ettiği süreçte, 1.10.2008 tarihi itibariyle 5510 sayılı Yasanın yürürlüğe girdiği; harp malulü er olması nedeniyle Emekli Sandığından aylık alan babasının 28.3.1963 tarihinde, kocasının da 02.11.1992 tarihinde vefat etmesi üzerine 01.05.2006 tarihinde kendisine yetim aylığı bağlanan davacının; eşinin ölüm tarihini takip eden aybaşından itibaren kendisine aylık bağlanması gerektiği yolundaki talebinin İdarece karşılanmadığı; davanın ise, eşinin ölüm tarihini takip eden aybaşından 01.05.2006 tarihine kadar ödenmemiş olan yetim aylıklarının eşinin vefat ettiği 02.11.1992 tarihini takip eden aybaşından itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle açıldığı anlaşılmıştır.

5510 sayılı Kanunun 101. maddesinde, anılan Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde bu Kanun Hükümlerinin uygulanması ile ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıkların iş mahkemelerinde görüleceği belirtilmiş ise de, Yasanın Geçici 4. maddesinde, 5434 sayılı Kanunun 5510 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil olmak üzere, 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre işlem yapılacağının belirtilmiş olması gözetildiğinde, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 2/1-a maddesinde belirtilen idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davaları kapsamında davanın görüm ve çözümünün idari yargı yerine ait olduğu sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, İdare Mahkemesince verilen görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

S O N U Ç : Davanın çözümünde İDARİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Ankara 13. İdare Mahkemesi'nin 02.11.2010 gün ve E: 2010/977, K: 2010/1209 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 06.02.2012 gününde OYBİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.